

SZTANDAR POLSKIEGO ZWIĄZKU BRACTW KURKOWYCH WE FRANCJI

Zbiory Muzeum Historycznego Miasta Krakowa są systematycznie powiększane poprzez zakupy eksponatów, dary oraz depozyty. W ostatnim okresie muzealną Kolekcję Krakowskiego Bractwa Kurkowego wzbogacił interesujący eksponat – sztandar polskiego Związku Bractw kurkowych we Francji. Stanowił on własność założonego 24 lipca 1929 r. polskiego Związku Bractw Strzeleckich we Francji. Jednakże ten sztandar został ufundowany dopiero po II wojnie światowej, a 25 kwietnia 1948 r. nastąpiło jego poświęcenie. Sztandar został przywieziony do Krakowa przez pana Jana Paternogę, wielokrotnego króla kurkowego w Calonne Ricourt i długoletniego prezesa Związku Bractw Kurkowych we Francji, jako dar dla Krakowskiego Towarzystwa Strzeleckiego. Bractwo Kurkowe oddało go w depozyt do Muzeum Historycznego Miasta Krakowa. Uroczyste przekazanie miało miejsce na strzelnicy wojskowej na Pasterniku w Krakowie, w czasie zawodów strzeleckich zorganizowanych przez Krakowskie Bractwo Kurkowe w dniu 16 września 2000 roku. (fot. 1)

O tym, że sztandar ten trafi do Krakowa zdecydowano już wcześniej. W tej sprawie szczególne zasłużył się brat kurkowy Józef Bobula. Wielokrotnie odwiedzał polskie bractwa kurkowe we Francji, gdyż przez wiele lat odpowiadał w Krakowskim Bractwie Kurkowym za kontakty z zagranicą. To właśnie on w czasie wizyty w Calonne Ricourt w 1979 roku, gdy sprawował godność króla kurkowego, ustalił z panem Janem Paternogą, że z chwilą zaprzestania samodzielnej działalności polonijnego Związku Bractw Kurkowych sztandar ten trafi do Krakowa. Tak się też stało, chociaż związek ten istnieje nadal. W jego szeregach nadal działa kilkadziesiąt bractw strzeleckich, ma jednak coraz większe trudności organizacyjne i finansowe. Calonne Ricourt znajduje się na terenie okręgu Pas de Calais, który zamieszkuje duży procent ludności pochodzenia polskiego. W okresie międzywojennym działało tam wiele polskich bractw strzeleckich. Natomiast po II wojnie światowej ich liczba systematycznie malała ze względu na asymilację Polaków ze społeczeństwem francuskim oraz na coraz mniejsze zainteresowanie młodzie-

1. Przekazanie sztandaru Związku Bractw Kurkowych we Francji Dyrekcji Muzeum Historycznego Miasta Krakowa przez Krakowskie Bractwo Kurkowe. Od prawej stoją: Michał Waszkiewicz, Zdzisław Maj, Mieczysław Mietła (Król Kurkowy 2000/2001), z przodu Jacek Czepczyk (trzyma sztandar), z tyłu Bogdan Patena (Marszałek 2000/2001), Andrzej Szczygiel (Dyrektor MHMK – trzyma sztandar), obok Józef Bobula, z tyłu Zdzisław Grzelka.
Fot. A. Zamarski

2. Awers Sztandaru Związku Bractw Kurkowych we Francji.
Fot. R. Korzeniowski

ży działalnością tego typu. W związku z tą trudną sytuacją długoletni prezes Związku Bractw Kurkowych postanowił przekazać sztandar do Krakowa. Wybrał to miejsce ze względu na przyjacielskie kontakty z Krakowskim Bractwem Kurkowym. Przekonanie o słuszności decyzji wzmocniła w nim wizyta na wystawie „Z dziejów Krakowskiego Bractwa Kurkowego” w Oddziale „Celestat” Muzeum Historycznego Miasta Krakowa. W podjęciu takiej decyzji pomógł mu niewątpliwie brat kurkowy Józef Bobuła, który czynił szczególnie intensywne zabiegi od czasu, gdy kolekcja pamiątek brackich znalazła się na stałej muzealnej ekspozycji prezentowanej w historycznej siedzibie Krakowskiego Bractwa Kurkowego jako oddział Muzeum Historycznego Miasta Krakowa. Sztandar został umieszczony w „Celestacie” na wystawie stałej „Z dziejów Krakowskiego Bractwa Kurkowego”, gdzie jest eksponowany obok innych pamiątek bractw europejskich.

Nie jest to odosobniony przypadek przekazania sztandaru polskich bractw strzeleckich działających za granicami naszego państwa do muzeum w Polsce. Już w 1976 roku kilkanaście bractw kurkowych działających we Francji przekazało swoje sztandary do Muzeum Narodowego w Poznaniu, gdzie są przechowywane do dziś. W tym przypadku, jako miejsce docelowego złożenia sztandaru Związku Bractw Kurkowych we Francji, jego prezes pan Jan Paternoga wybrał Kraków.

Sztandar ten jest jak na swój wiek (53 lata) zachowany w bardzo dobrym stanie. Jego płat został wykonany z dwóch warstw ciemnozielonego aksamitu. Został ozdobiony naszytymi barwnymi aplikacjami, detalami bardzo starannie haftowanymi różnokolorowymi nićmi oraz napisami z haftowanych złotych nićmi liter.

Płat sztandaru z trzech stron jest obszyty złotymi frędzlami długości 5 cm. Natomiast z czwartej strony jest połączony z drzewcem za pomocą 8 pasków ozdobnej taśmy. Drzewce o długości 248 cm składają się z dwóch części połączonych ze sobą metalową rurką i zakończonych metalowym zwieńczeniem w formie wydłużonego trapezu. Do zwieńczenia przymocowano cztery wstążki, każda długości 84 cm. Dwie z nich niebiesko-biało-czerwone w barwach flagi francuskiej, pozostałe dwie biało-czerwone w barwach

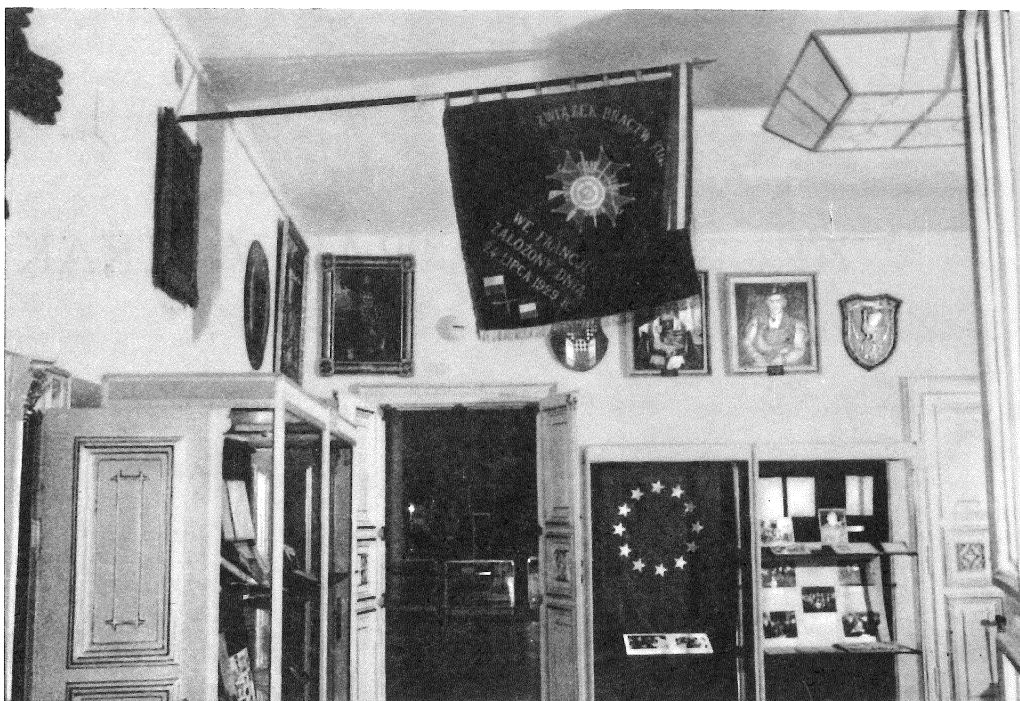
3. Rewers Sztandaru Związku Bractw Kurkowych we Francji.
Fot. R. Korzeniowski

flagi polskiej. Na awersie sztandaru został na środku wyhaftowany orzeł z koroną w typie godła polskiego. Nad orłem znajduje się słowo „BÓG”, po bokach: z lewej strony „HONOR”, z prawej strony „OJCZYŻNA”, poniżej napis: „UFUNDOWANY/ 25 KWIEŚNIA 1948”. (fot. 2)

Natomiast na rewersie umieszczone zostały aplikacje i napisy odwołujące się do tradycji i symboliki strzeleckiej. Fundatorzy sztandaru wzorowali się na symbolu Zjednoczenia Kurkowych Bractw Strzeleckich RP, organizacji jednoczącej wszystkie bractwa działające na ziemiach polskich. Została powołana do życia w okresie międzywojennym i od 1926 roku działała pod tą nazwą aż do II wojny światowej. Reaktywowano ją dopiero w III Rzeczypospolitej w 1991 roku. Podobnie jak wcześniej skupia w swoich szeregach polskie bractwa kurkowe. Obecne Zjednoczenie czuje się kontynuatorem przedwojennego, dlatego zachowano te same symbole. Również odznaczenia mają taką samą formę. Oczywiście wydaje się też intencja braci kurkowych, którzy wyemigrowali do Francji chcących także zachować te znane i bliskie ich sercu symbole.

Nie dziwi więc umieszczenie pośrodku płatu sztandaru znaku organizacji łączącej bractwa w ojczyźnie. Jest to bardzo rozbudowana dekoracja złożona z licznych symboli strzeleckich. Wykonana została zarówno z naszytych aplikacji, jak i z wyhaftowanych detali i liter. Główny element prezentuje formę krzyża maltańskiego. Tło ramion zostało naszyte z gładkiego, zielonego materiału o ton jaśniejszego od aksamitu, na którym zostało naszyte. Brzegi krzyża wyhaftowano złotymi nićmi. Między jego ramionami również złotymi nićmi wykonano po 5 promieni o różnej długości. Natomiast na nich wyhaftowano z kolei srebrnymi nićmi krzyżującą się broń: sztucer oraz miecz, lecz widoczne fragmentarycznie. Dopiero na tej dekoracji pośrodku wyhaftowano tarczę strzelecką białymi i różowymi nićmi imitującymi pasy na tarczy. Ostatnim elementem tej dekoracji jest kusza strzelecka wyhaftowana na tarczy srebrnymi nićmi. Powyżej i poniżej aplikacji znajdują się napisy odnoszące się do organizacji, dla której został ufundowany sztandar. Napis wyhaftowano złotymi nićmi. Część górna napisu umieszczona po łuku ponad dekoracją z symbolami głosi: „ZWIĄZEK BRACTW KURKOWYCH”. Natomiast część dolna napisu

4. Sztandar Związku Bractw Kurkowych we Francji na wystawie w Sali Brackiej Oddziału „Celestat” Muzeum Historycznego Miasta Krakowa.
Fot. R. Korzeniowski

została umieszczona pod tą dekoracją. Wskazuje on na miejsce i datę założenia organizacji: „WE FRANCJI/ ZAŁOŻONY DNIA/ 24. LIPCA 1929 R.”. W lewym dolnym rogu pod tym napisem naszyto z materiału dwie flagi ze skrzyżowanymi drzewcami, wyhaftowanymi brązowymi nićmi. Pierwsza z nich biało-czerwona, w polskich barwach przypomina o pochodzeniu członków tej organizacji. Druga niebiesko-biało-czerwona w barwach francuskich podkreśla teren działania organizacji pod życzliwym patronatem władz francuskich. Zarówno te flagi, jak i wstążki przy drzewcach podkreślają wielowiekowe tradycje współdziałania narodów: polskiego i francuskiego. (fot. 3)

Sztandar ten stanowi bardzo ważny element w dziejach polskich braci kurkowych, których los rzucił daleko od ojczyzny. Pomimo wielu przeciwności losu, nadal starali się kultywować tradycje strzeleckie i zakładali bractwa kurkowe tam, gdzie przyszło im żyć. Zawsze też tradycje strzeleckie łączono z patriotycznymi, o czym świadczy sztandar Związku Bractw Kurkowych we Francji. Organizacja ta została założona, gdyż duża liczba polskich bractw rozrzuconych na terenie Francji wymagała organizatora i koordynatora wspólnych działań: spotkań, zjazdów, konkursów

strzeleckich i innych uroczystości o charakterze rocznicowym i patriotycznym.

Sztandar jest prezentowany na wystawie stałej w pierwszej sali „Celestatu” zwanej Bracką. Pokazywane w tej sali eksponaty odnoszą się do współczesnej działalności Krakowskiego Towarzystwa Strzeleckiego od czasu ponownej reaktywacji w 1957 roku. Dokumenty, fotografie, pamiątkowe przedmioty ilustrują zarówno dzieje bractwa, jak i jego współpracę z innymi strzeleckimi organizacjami polskimi i europejskimi. Dlatego też sztandar został umieszczony właśnie w Sali Brackiej ponad gablotami zawierającymi pamiątki europejskich bractw, m. in. z Calonne Ricourt, gdzie jest siedziba polskiego Związku Bractw Kurkowych we Francji. (fot. 4) Oddział Muzeum Historycznego Miasta Krakowa „Celestat” utrzymuje stały kontakt z panem Janem Paternogą. Ten brat kurkowy, długoletni prezes Związku chciałby zachować pamięć o swej organizacji i chętnie widziałby jej pamiątki na wystawie w Muzeum w Krakowie. To pozwala nam mieć nadzieję, iż w przyszłości również inne pamiątki trafią do naszego muzeum, co wzbogaciłoby zbiory muzealnej kolekcji pamiątek strzeleckich.